
DET BEHÖVS EN BORGERLIG FEMINISM

AV BIRGITTA ED

Har de som är mest aktiva i jämställdhetsdiskussionerna inte märkt att det hänt något sedan kvinnorna slogs för sin rösträtt? Varför ser de inte de möjligheter marknadsekonomi och personlig frihet ger inte minst kvinnor? Det behövs en borgerlig feminism och borgerliga feminister. Feminister som ger styrka åt kvinnors krav på mer individualism och möjligheter att påverka sina liv, och som inte bara sväljer tal om kollektiva "kvinnolösningar".

Det har talats mycket om "backlash", bakslag och motreaktion i jämställdhetsdebatten den senaste tiden. Susan Faludis bok ("Backlash", Norstedts Förlag 1993) har sålts i 12 000 ex bara i Sverige, och både kvinnor och män läser boken och reagerar. Jag har också läst boken men jag är inte imponerad. Inte för att den saknar en imponerande massa fakta eller en imponerande volym – tvärtom. Om jag ska generalisera lite så har Faludi på känt kvinnligt manér inte sparat på energin när det gäller research och fakta. Mycket metodiskt går hon igenom undersökningar och fakta innan hon drar sin slutsats att 80-talet innebar ett rejält bakslag för allt vad kvinnor hade upp-

nått under feminismens gulddecennium, 70-talet. Detta bakslag mot kvinnorna har inte bara uppkommit av sig själv. Nej, det är Susan Faludis absoluta förvissning att alla inflytelserika män, speciellt den amerikanska högern med Reagan och Bush i spetsen, deltagit i en av historiens största konspirationer.

De högljudda svenska feministerna och den svenska kvinnorörelsen var av naturliga skäl snabba att reagera på Backlash. Att kvinnorepresentationen i riksdagen minskade valet 1991 för första gången sedan den kvinnliga rösträtten infördes var naturligtvis ett bevis på att motreaktionen nått även Sverige. Diskussionerna kring och kraven på ett kvinnoparti har hörts allt oftare. Och när den så kallade Kvinnotribunalen samlades och begravde manssamhället under högtidliga former i februari i år enades man om att målet för kvinnorna

---

BIRGITTA ED arbetar vid Stiftelsen JA till Europa.

är 50 procent av makten. Om de etablerade partierna inte visar att de tänker arbeta i den riktningen lovade de församlade kvinnorna att göra verklighet av "hotet" om ett kvinnoparti.

Positivt 80-tal

När jag var ännu yngre än jag är idag var kvinnofrågor bland det värsta jag visste. Moderata kvinnoförbundet skulle vi avskaffa och diskussioner om jämställdhet var bara tjafs. Jag har under hela min uppväxt lärt mig att feminist och rödstrumpa är samma sak och jag kan av naturliga skäl inte tillgodoräkna mig några större segrar i 70-talets könskrig. Ändå har något hänt under det senaste året. Numera är jag feminist. Men trots att jag gärna kallar mig feminist gillar jag inte att höra allt snack om Kvinnor kan, kvinnoparti, kvinnoförbund och 50 procent av makten. Jag känner mig bara uppgiven.

När jag lyssnar på de svenska kvinnor som är mest högljudda i jämställdhetsdiskussionerna blir jag förvånad. Det låter som om ingenting har hänt sedan kvinnorna slogs för sin rösträtt. Allt det goda som 80-talet förde med sig till vårt svenska samhälle har gått kvinnokämparna spårlöst förbi. De som arrangerar Kvinnor kan-mässor och förbereder ett kvinnoparti har faktiskt missat hela poängen med den individualism

som har fått en renässans under de senaste tio åren.

Centerkvinnorna och Mia-Pia Boëthius driver kampanjer på temat att den ekonomiska krisen är "en manlig kris" och att kvinnorna nu ska städa upp efter marknaden. Hur kan man tillåta sig att stänga ögon och öron och låta bli att se de oerhörda möjligheter marknadsekonomi och personlig frihet ger inte minst för kvinnor?

Tacka finansvalparna

Kvinnorörelsen borde tacka alla finansvalpar och klippare för att de banade väg för ett nytt Sverige! Ett Sverige där arbete allt mindre är lika med åtta timmar på en och samma plats. Där tekniken leder till att allt fler kan sköta arbetsuppgifter hemifrån. Idag är säkert ficktelefoner och personsökare vanligare i innerfickan på kavajen än i handväskan, men tänk den dag när alla småbarnsmammor kan bli nådda oavsett hur deras arbetsplats ser ut.

Min förvåning över de gammalmodiga värderingar som den svenska kvinnorörelsen visar, övergår ofta i ilska. Den som tror att alla kvinnokämpar är rödstrumpor har fel, men visst ligger det nära till hands att tro att ofoget att diskutera kvinnofrågor som om alla kvinnor hade samma intressen bara är ett vänsterfenomen. I boken "Redan som barn var jag en liten flicka" skriver den

moderata riksdagsledamoten Birgitta Wistrand om samarbetet på Kvinnor kan-mässan: "Det var fantastiskt att se hur moderatkvinnorna delade ut VPK-foldrar när VPK-tjejerna hade ledigt för lunch." Jag är så trött på sådana inlägg om kvinnligt samarbete. Kvinnor har värderingar som är värda att stå upp för. Kommunisterna är inte ett dugg smakligare bara för att de är kvinnor. Därför behövs en borgerlig feminism och borgerliga feminister. Feminister som ger styrka åt kvinnors önskan om mer individualism och möjligheter att påverka sina liv, och som inte sväljer tal om bara kollektiva "kvinnolösningar".

Vem tar vara på olikheten?

Ju mer jag sätter mig in i kvinnofrågor och jämställdhetsdebatten desto mer orolig och förundrad blir jag. Alla vi som tycker att människors olikhet måste tas tillvara har all anledning att oroas inför framtiden. Slaget om ett samhälle där alla egenskaper och kompetenser får plats är inte vunnet. Alla vet ju att män och kvinnor är olika både biologiskt och socialt. När det gäller den sociala skillnaden mellan könen diskuterar vi ofta om detta beror på uppfostran och förväntningar eller om det är biologin som är avgörande. Jag vet inte vilket, men jag vet däremot att skillnaderna är stora och att vi måste göra något åt de strukturer och former som alltid förutsätter att

kvinnor och tjejer agerar som medelålders män.

Men vem ska göra något? När inte ens kvinnorna själva tror att de egenskaper som brukar betraktas som kvinnliga kan få utrymme i det offentliga samtalet, i politiken eller näringslivet, vem ska då tro på det? Väntar kvinnorörelsen på att män ska ta initiativet till de nödvändiga förändringarna? Eller hur ska man annars tolka att de drar sig undan och bekymrar sig för konspirationer och motreaktioner?

När kvinnor talar om 50 procent av makten blir jag skeptisk. Jag vet inte exakt vad man avser med makt men eftersom det är så bekymmersamt att kvinnorepresentationen i riksdagen minskar så måste väl detta vara ett exempel på makt. Jag tycker inte att det är speciellt bekymrande att det är färre kvinnor i riksdagen nu än förra mandatperioden. Det är säkert rätt få vanliga kvinnor i vårt land som sitter hemma i sina kök och är besvikna över någon förtroendepost som de gått miste om bara för att de är kvinnor. Kortsiktigt är ju inte det minskade antalet kvinnor i riksdagen ett problem för kvinnorna utan ett problem för de partier som inte lyckas attrahera duktiga och kvalificerade kvinnor till sin verksamhet.

Förändra det offentliga samtalet

Innan formen för det offentliga samtalet

---

i Sverige förändras kommer bara ett mycket litet antal kvinnor att känna sig lockade av att delta. Det sägs ofta att kvinnor skvallrar och snackar mycket skit när de träffas. Men skvaller eller samtal är något mycket värdefullt som det offentliga Sverige skulle må bra av. Kvinnors sociala småprat handlar ofta om att stödja, uppmuntra och komma vidare.

Låt mig ta två exempel:

Under ett par veckor den här våren har stiftelsen JA till Europa genomfört EG-turnéer med tjejer för tjejer. Den slående slutsatsen efter dessa turnéer är att det krävs andra fora än de vanliga för att tjejer ska vilja ställa sina frågor. I ett klassrum med både tjejer och killar är det ofelbart så att killarna ställer alla frågor. Eller snarare kommer med alla debattinlägg. Tjejerna sitter tysta. De verkar totalt ointresserade och okunniga. När samma tjejer får chansen att yttra sig i en annan miljö, där gruppen kanske är något mindre och där debattinläggen ersätts med ärliga frågor visar det sig att dessa tjejer tänkt långt mycket mer på EG-problematiken än vad någon av de proklamerande grabbarna har gjort. Hela skolan är uppbyggd med grabbarnas sätt att demonstrera kunskaper som förebild och därför är siffror som visar att flickor får ungefär 30 procent av tiden i klassrummet inte konstiga, de är tyvärr naturliga.

Det andra exemplet skiljer sig till det yttre mycket från skolans klassrum. Jag befinner mig på något av otaliga seminarier i Stockholm, anordnat av något parti, någon think-tank eller någon organisation. Hur begåvade talare som än bjudits in och hur intressanta nya slutsatser de än drar, faller deras anföranden ofta platt till marken så snart frågestunden inleds. Samma grabbar som ohämmat delgav sina klasskamrater deklARATIONER om tingens ordning ger på dessa sammankomster nya demonstrationer av sina oerhörda insikter. På en punkt skiljer sig dock de politiska seminarierna från klassrummen. Här råder ingen jämn fördelning i antalet män och kvinnor. Kvinnorna är betydligt färre och jag tror att det är naturligt.

Att kvinnorna inte kommer när organisationerna kallar är självklart. Så länge vi har skolplikt i Sverige och så länge de flesta eleverna går i kommunala skolor med den traditionella utbildningspedagogiken kommer snedfördelningen i uppmärksamhet att bestå därför att tjejerna är tvingade att vara i skolan. När vi blir vuxna kan vi däremot välja. Vi behöver inte gå på seminarier för att förstummat lyssna på insiktsdemonstrationer. Vi kan låta bli. På samma sätt som kvinnorepresentationen i den svenska riksdagen i första hand är ett problem för partierna och inte för kvinnorna så är faktiskt detta i första hand ett

problem för dem som vägrar att inse att de gamla formerna för diskussion och argumentation måste bytas ut. Men så länge man är nöjd med att 50 procent av alla tankar och idéer får plats kan man vara nöjd.

Ett parti för medelålders män

Det är nog nyttigt att i detta sammanhang fundera över varför moderaterna är ett parti med så liten andel kvinnor. Både i den moderata väljarkåren och i de aktiva leden är kvinnorna få. Det beror inte på att de idéer partiet står för är utformade för män. Tvärtom borde en idé, som bygger på att tro på människor och lita till deras egen förmåga, attrahera kvinnor. Så var det också länge, men nu är den manliga övervikten slående. På sikt begränsar det här vårt tänkande och minskar kraften i att ha förebilder.

Alla människor har förebilder, någon som man identifierar sig med eller kanske ser upp till. Detta är inget nytt. Alla vet att det är så, men ändå har politiken så svårt att lära sig något av det. Begreppen förebilder och ledarskap hänger mycket nära samman och så länge alla som leder moderata samlingspartiet och därför skulle kunna vara förebilder för väljarna är likadana kommer de också att till största delen locka deras gelikar. Man brukar ju säga att det finns "kåringar av båda könen" och visst är det sant. Men på samma sätt finns det medelålders män

av båda könen och i alla åldrar. Moderaterna är ett parti som består av medelålders män. Därför kommer främst de som vill bli ledda av eller vill ha dessa män som förebilder att vända sig till moderaterna.

Ett exempel:

För några veckor sedan deltog Gunnar Hökmark och Mona Sahlin i samma TV-program. Deras livssituation är för en utomstående ganska lika. De är partisekreterare och de är småbarnsföräldrar. De har lång erfarenhet av det politiska livet och de är i ungefär samma ålder. När Hökmark och Sahlin möttes i diskussionen om den svenska krisen var det som att se två varelser från helt olika galaxer. Hökmark deklarerade sina mycket genomtänkta ståndpunkter och argumenterade statsmannamässigt för sin sak och oavsett vad han sa, så var nog åtminstone en del av den svenska befolkningen förtjust; de "medelålders männen". Sahlin däremot kommer att bli en förebild eller ledare för dem som inte är "medelålders män". Hon argumenterade mindre och småpratade, skvallrade mer. Mona Sahlin berättade och förklarade när Gunnar Hökmark deklarerade och demonstrerade.

Om Gunnar Hökmark bara hade varit en av några i moderata samlingspartiet som tog på sig den medelålders mannens roll så hade detta naturligtvis varit bra. Han är en bra, rationell och

---

effektiv politiker. Problemet är bara att moderater redan i MSU-åldern lär sig agera i denna roll. Trettonåringar sitter i dagslånga sammanträden och åker på konferenshotell för att lära sig bli goda politiker. De som sedan vänder partiet ryggen, i val eller i det aktiva arbetet gör det inte av bristen på vanlig "jämställdhet" i politik eller parti. De gör det i brist på intresse för de spelregler politiken har idag och i brist på förebilder och ledare som har andra perspektiv än "medelålders män".

Den uppgift som ligger framför oss är

stor. Det handlar inte längre bara om att formulera partiprogram och utveckla idéer. Det handlar minst lika mycket om formerna. Vi är många som tror att det finns klokskap och idéer värda att ta på allvar hos fler än dem som jag klumpar ihop i gruppen "medelålders män". Det är här uppgiften för den borgerliga feminismen finns. En feminism som tar individualismens kärna på allvar och som är beredd att ompröva och förnya det invanda och traditionella i stället för att cementera gamla strukturer och värderingar.

Pärmar för inbindning av årgång 1992

kan rekvireras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-667 59 55, eller genom insättning av kronor 70:- på postgiro 7 27 44-6